

pracownia badań
i innowacji
społecznych

PRACOWNIA BADAŃ I
INNOWACJI
SPOŁECZNYCH
STOCZNIA

OPIS CIEKAWEGO PRZYKŁADU PARTYCYPACJI

**DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI JUST
SPACE WOKÓŁ PLANU ROZWOJU
LONDYNU**

MARIA NOWAK

**Opracowanie powstało w ramach programu Laboratorium Partycypacji
Obywatelskiej realizowanego przy wsparciu Fundacji im. Stefana Batorego.**

Organizator: Just Space

Czas trwania: od 2009 roku

Co się działo: Just Space zorganizowała serię działań włączających i angażujących mieszkańców Londynu w recenzowanie i zmienianie założeń do strategii rozwoju Londynu (London Plan) w ramach jej konsultacji w 2010 roku oraz już po przyjęciu strategii, podczas późniejszych corocznych modyfikacji. Wtedy z kolei Just Space dbała o popularyzację działań zwiększających świadomość własnych praw obywateli i umożliwiała zabranie głosu w sprawach ważnych dla lokalnych społeczności. Głównym obszarem zainteresowania była równościowa polityka mieszkaniowa, prawa socjalne i dbałość o ochronę środowiska.

Metoda: Organizacja skupiła się na działaniach oddolnych, wychodząc od kontaktowania się ze społecznościami lokalnymi i wspieraniu lokalnego zaangażowania. Przeprowadziła serię warsztatów, konferencję na temat Planu Londynu, stworzyła sieć kontaktów. Dzięki działaniom Just Space w konsultacje wokół Planu włączyło się sześćdziesiąt grup mieszkańców. Po 2010 roku, po wprowadzeniu Planu przeprowadzono także warsztaty lokalne, ekspertyzy planistyczne, wywiady, zbierano dane dotyczące problemów mieszkaniowych, organizowano eventy.

Przydatna do: Wzbudzenia społecznego zaangażowania wokół ważnego z punktu widzenia społeczności działania.

Kontakt: Richard Lee, Just Space: richardlee50@gmail.com

Współczesna panoram Londynu¹

W 2000 roku, zgodnie z nową polityką samorządową, Burmistrz Londynu zyskał odpowiedzialność za planowanie strategiczne i tworzenie miejskiego planu rozwoju. Wśród wielu nowych kompetencji, do decyzji Burmistrza została oddana także polityka rewitalizacyjna, mieszkaniowa i środowiskowa. Ta zmiana administracyjna nałożyła na zarządzającego miastem dużą odpowiedzialność, ale też dała mu dużą swobodę podejmowania ostatecznej decyzji. Pierwszy Plan Londynu (London Plan) po zatwierdzeniu zmian administracyjnych został wprowadzony w 2007 roku. Następny był konsultowany w 2010 roku, a wprowadzony już w 2011. Tego typu dokumenty strategiczne powstają w stolicy Wielkiej Brytanii raz na ok 5 lat, choć co roku są modyfikowane, uzupełniane o załączniki i poprawki. Z założenia, ich celem jest stworzenie strategicznej ramy dla rozwoju Londynu jako całości i jego poszczególnych, trzydziestu trzech dzielnic (boroughs). Zawsze też towarzyszy im 3-miesięczny okres konsultacji, określany mianem Plan Examination in Public (EiP). Zgodnie z procedurą, procesem angażującym mieszkańców zarządza Niezależny Inspektor, odpowiedzialny za debatę pomiędzy grupami interesu (mieszkańcami, biznesem, liderami lokalnymi i urzędnikami). Praktyką przy tego typu konsultacjach była dominacja biur developerskich i instytucji publicznych, natomiast słabo słyszalny był głos samych mieszkańców. Powstała w 2008 roku organizacja Just Space przyjęła za swój główny cel zmianę dotychczasowej sytuacji i wzmocnienie świadomości dotyczącej praw mieszkańców i zwiększania możliwości zaangażowania w skali lokalnej. Jej rolą stało się pośrednictwo między urzędem wydającym techniczny dokument strategiczny, a mieszkańcami, mającymi partykularne, często bardzo lokalne problemy. Just Space z założenia jest organizacją-siecią, łączącą wolontariuszy i instytucje wspierające podobne ideały. Dzięki tego typu strukturze (płaskiej i rozległej), duży nacisk położony jest na budowanie sieci kontaktów i działania lokalne.

PRZEBIEG

Działania Just Space skupiły się wokół londyńskiego planu rozwoju (London Plan), który miał zostać przyjęty w 2011 roku. W ramach promocji dokumentu, władze odpowiedzialne za proces zaangażowania mieszkańców przesłały prezentację ukazującą główne założenia strategii urzędowi dzielnicowym i lokalnym biznesmenom. Powstały też reklamy w środkach transportu i na stronie Urzędu Miasta. Następnie, zgodnie z procedurą, miały odbyć się 3-miesięczne konsultacje społeczne w formie spotkań otwartych, podczas których zgłoszone wcześniej i wybrane osoby reprezentujące różne grupy interesu, mogą złożyć uwagi i zadać pytania.

Działania Just Space miały na celu zmobilizowanie mieszkańców i otwarcie debaty na temat niektórych wytycznych przyjętych w Planie Londynu: kwestii mieszkaniowej polityki społecznej, nierówności społecznych, rewitalizacji przestrzeni czy kwestii związanych z ochroną środowiska.

Wydrukowany egzemplarz "London Plan" na tle nowoczesnej londyńskiej architektury ¹

Aby osiągnąć sukces w poszczególnych obszarach zainteresowania, członkowie organizacji rozpoczęli współpracę ze środowiskami mogącymi wesprzeć wiedzą, kontaktami i zasobami ludzkimi poszczególne obszary sporne względem miejskiego planu. Przykładem może być polityka rewitalizacyjna: sprawy mieszkańców zajmujących obszary zniszczone, niebezpieczne, lub wręcz przeciwnie – przeznaczone na nowe, strategiczne zagospodarowanie, stały się ważnym obszarem zainteresowania Just Space. W tej sprawie udało się zaangażować akademików i Londyńską Federację Lokatorów (London Tenants Federation). Ich działanie opierało się na tłumaczeniu dokumentu na język bardziej przyjazny mieszkańcom i wysyłaniu uwag do wybranych fragmentów dokumentu.

SKUPIENIE NA DZIAŁANIACH ODDOLNYCH

Zarówno podczas konsultacji Planu Londynu w 2010 roku, jak i później, gdy opracowywano poprawki i uzupełnienia, działania Just Space skupione były na działaniach oddolnych – edukacyjnych, informacyjnych i aktywizacyjnych. Aktywność na poziomie lokalnym, wpieranie dzielnicowych aktywistów i społeczności, wykonywanie ekspertyz i planów lokalnych, prowadzenie seminariów i konferencji, zbieranie danych dotyczących użytkowników przeznaczonych do rewitalizacji przestrzeni, wywiady z lokatorami, spacery badawcze czy po prostu pukanie od drzwi do drzwi by powiadomić o spotkaniu – te

bezpośrednie metody przyjęli członkowie Just Space by dotrzeć z informacją do mieszkańców. Dzięki temu udało się stworzyć sieć kontaktów i wytłumaczyć, jak tego typu ogólnomiejski, pełen często niezrozumiałego „żargonu”, dokument można przełożyć na indywidualne interesy londyńczyków.

Organizacji udało się zdobyć zaufanie społeczności. Na **warsztaty** przygotowujące do wzięcia udziału w konsultacjach i przekładające Plan Rozwoju na realne potrzeby mieszkańców, przyszło w sumie 150 osób. Londyńczycy wyłonili dzięki tym spotkaniom pięćdziesiąt sześć reprezentujących ich grup, posiadających sprecyzowane cele. Później te grupy mogły zgłaszać się do spotkań konsultacyjnych.

Ekspertyzy planistyczne, były pomysłem na włączenie mieszkańców w dyskusję na temat ich otoczenia poprzez tworzenie katalogu potrzeb i planowanie rozwoju przestrzeni w oparciu o ich doświadczenia. Przygotowane w ten sposób pomysły mogły być potem podstawą do zmian w ogólnym planie rozwoju, ale też dawały świadomość ograniczeń roli mieszkańca, co zmniejszało ryzyko niemożliwych do spełnienia roszczeń.

To dzięki tego typu działaniom, do konsultacji w 2010 roku zgłosiło się ponad sześćdziesiąt grup reprezentujących mieszkańców, podczas gdy wcześniej – stanowiąc nie więcej niż jedną trzecią uczestników spotkań, głos zabierało nie więcej niż pięć czy sześć. W związku ze zwiększającym się zaangażowaniem obywateli, udało się przekonać urzędników do ustanowienia podczas spotkań konsultacyjnych „**gorącego krzesła**” – czyli wolnego miejsca, zostawionego dla uczestnika wybranego przez stronę społeczną (jako że spotkania miały charakter kameralny – brało w nich udział każdorazowo około 25 osób, a ich dobór pozostawał w gestii niezależnego Inspektora).

PLAN LONDYNU – 2011 R.

W wyniku konsultacji wprowadzono poprawki do planu rozwoju: Burmistrz obiecał wzmocnić politykę ochrony lokalnych sklepów, zadbania o powiększanie obszarów zielonych i wzmocniania zarządów grup działających na rzecz lokalnych przestrzeni i ich rozwoju (Community Land Trusts and Community Development Trusts). Jednak główne postulaty strony społecznej, dotyczące rewitalizacji obszarów społecznie problemowych i powiązania przemian architektonicznych z pomocą socjalną, nie zyskały poparcia władz.

DZIAŁANIA WOKÓŁ DOKUMENTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH PLAN LONDYNU – OD 2011 R.

Zgodnie z obowiązującymi regułami, do każdego przyjętego Planu wprowadzane są potem poprawki i uzupełnienia. Wynikają one z corocznej diagnozy możliwości i ryzyk. Dla Just Space jest to więc okazja do podejmowania działań na rzecz aktywizacji i angażowania mieszkańców w bycie współtwórcami tych nowelizacji.

W związku z tym, we współpracy z Londyńską Federacją Lokatorów, King's College i instytucją zajmująca się miejskimi archiwami zebrali **dane dotyczące przemieszczania się mieszkańców i biznesu na osi miejsc zagrożonych patologiami**. Stworzono też system narzędzi przeciwdziałających wytwarzaniu się problemów społecznych związanych z miejscem zamieszkania.

Odbływały się też **wywiady z lokatorami** dotyczące warunków życia.

Jednym z działań było tworzenie miejsc spotkań i wymiany myśli. W marcu zorganizowano **wydarzenie poświęcone oddolnemu, sąsiedzkiemu planowaniu rozwoju przestrzeni** – wzięło w nim udział czterdziestu pięciu przedstawicieli londyńskiej społeczności. Z kolei w styczniu 2013 roku odbyła się **konferencja omawiająca zjawisko miejskiej gentryfikacji** (wypierania przestrzennego biedoty przez zamożnych mieszkańców).

Przez cały czas, Just Space **wspiera także tworzenie sieci kontaktów i lokalnych powiązań**, upatrując w nich szansę na zwiększanie zasięgu informacji. Obecnie, wspierane są projekty w trzech dzielnicach i trzech obszarach traktowanych jako „obszary szansy dla planu” (London Plan Opportunity Areas)

EFEKTY

Po stronie społecznej podstawowym efektem działania organizacji Just Space jest zwiększona świadomość społeczna i mobilizacja do wpływania na miejską politykę tworzenia strategii.

Udało się wypracować określone stanowiska odnośnie poruszanych przez organizację i mieszkańców problemów – postulaty były zgłaszane Inspektorom odpowiedzialnym za konsultacje w ramach planu rozwoju i jego uzupełnień. Powstawały także ekspertyzy lokalne, przedstawiające wizje rozwoju obszarów wychodzące naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców.

Niestety, duży problem przy działaniach wokół planu rozwoju Londynu wiąże się z usztywnieniem stanowiska władz, które w niewielkim stopniu odniosły się do proponowanych przez mieszkańców zmian. Choć w tym zakresie jest jeszcze dużo do zrobienia, to, jak zaznaczył członek Just Space – Richard Lee, w ostatnim roku nastąpił progres – organizacja wraz z kilkoma innymi została zaproszona na spotkanie w celu omówienia kolejnej nowelizacji planu rozwoju. Wcześniej konsultacje odbywały się w oparciu o już napisany dokument¹.

FINANSOWANIE

Działania finansowane ze środków własnych Just Space i partnerów instytucjonalnych.

¹ Rozmowa przeprowadzona przez autorkę opracowania z Richardem Lee w dn. 14.02.2014 r.

WSPÓŁPRACA

Współpraca odbywała się z bardzo wieloma partnerami lokalnymi, np. uczelniami, college'ami, Londyńską Federacją Lokatorów (London Tenants Federation), dzielnicowym Forum Wspólnotowym (Hayes and Carlington Community Forum), organizacjami wspierającymi Romów, Ruchy Kobiet czy Wolontariuszy, a także innymi podmiotami i grupami. (Pełną listę organizacji, które są formalnie traktowane jako organizacje-członkowie Just Space, znaleźć można [na stronie instytucji](#))

PODSUMOWANIE

W efekcie podjętych przez organizację działań znacząco wzrosło zainteresowanie procesem tworzenia miejskiej strategii rozwoju Londynu – co widoczne było na przykład w liczniejszym udziale organizacji i grup reprezentujących mieszkańców w czasie społecznych konsultacji czy na późniejszych etapach, podczas spotkań i warsztatów.

Ewidentnie potrzebna była instytucja, która zajmie się tłumaczeniem zawłości formalnych tego typu dokumentu i wskaże korzyści, jakie wyciągnąć może z niego zwykły mieszkaniec.

Dobrym rozwiązaniem okazało się także skrupulatne zachęcanie mieszkańców do zaangażowania się – choć wiązało się to z dużym nakładem czasu i pracy (wolontariusze i członkowie organizacji chodzili często od drzwi do drzwi), jednak opłaciło się – londyńczycy tłumnie uczestniczyli w spotkaniach informacyjnych, planistycznych, na warsztatach, podczas seminariów czy konferencji.

Dużym atutem przyjętego przez Just Space sposobu działania jest wzmocnienie sieci kontaktów na szczeblu lokalnym. Zapewnia to łatwość rozprzestrzeniania się informacji i zwiększa szansę na działania oddolne. Można przewidywać, że zdobyte kontakty i relacje zbudowane dzięki współpracy w ramach konsultowania Planu Londynu przełożą się na bardziej długofalowe korzyści – ułatwiając pozyskiwanie uwagi i potencjał zaangażowania wobec innych problemów.

LINKI

Strona organizacji Just Space: <http://justspace.org.uk/>

Strona poświęcona Londyńskiemu Planowi Rozwoju:
<http://www.london.gov.uk/priorities/planning/london-plan>